

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST
pkrmpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Lenka Truchanová

Projektové vyučovanie v dejepise

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2012

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Lenka Truchanová

Kontakt na autora: Pracovisko: Základná škola, Školská 389, 094 13 Sačurov,
lenka.lenkova@gmail.com

Názov OPS/OSO: Projektové vyučovanie v dejepise

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2012

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Ľudmila Kónyová

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

projektové vyučovanie, projekt, projektová metóda, dramatizácia, digitálne technológie, Slovania, Veľká Morava, solúnski bratia (Konštantín, Metod), zámorské objavné plavby, praveké umenie a náboženstvo, staroveké Grécko, staroveký Rím, sedem divov sveta

Anotácia

Dnešné školské reformy si kladú za prioritu premeniť tradičné školstvo plné memorovania na školstvo ponúkajúce priestor pre tvorivosť a individualitu. Predmet dejepis je všeobecne chápaný ako tradičný predmet, ktorý nepodlieha inováciám a je pre modernú dobu neatraktívnym. Našou prácou chceme ukázať, ako možno zmeniť prístup žiakov k predmetu dejepis, aby ho vnímali ako rovnocenný a moderný vyučovací predmet. Podľa našej skúsenosti vhodnou formou ako tieto zmeny docieľiť je začleniť do vyučovania dejepisu projektové vyučovanie.

Cieľom tejto práce je predstaviť detailné popisy úspešných dejepisných projektov realizovaných v 6. a 7. ročníku základnej školy.

OBSAH

Úvod

1 VÝCHODISKÁ CIELE OPS	6
1.1 Hlavné ciele OPS	6
1.2 Špecifiká cieľovej skupiny	6
1.3 Požadované kompetencie od žiaka a učiteľa pre OPS	7
2 POROVNANIE OPS S KLASICKÝM VYUČOVANÍM DEJEPISU	8
2.1 Projektové vyučovanie v predmete dejepis	8
3 VYBRANÉ UKÁŽKY PROJEKTOVÉHO VYUČOVANIA V DEJEPISE	10
3.1 Projekt Slovania	10
3.1.1 Ciele projektu	10
3.1.2 Príprava projektu	10
3.1.3 Realizácia projektu	11
3.1.4 Zhodnotenie prínosu projektu	20
3.2 Projekt Ako Európa objavila a dobyla svet	21
3.2.1 Ciele projektu	21
3.2.2 Príprava projektu	21
3.2.3 Realizácia projektu	23
3.2.4 Zhodnotenie prínosu projektu	27
3.3 Projekty z hodín o praveku a staroveku	28
3.3.1 Ciele projektov	28
3.3.2 Príprava a realizácia projektov	28
3.3.3 Prezentácia projektov	29
3.3.4 Zhodnotenie prínosu projektov	31
3.4 Projekt Príbeh o solúnskych bratoch	32
3.4.1 Ciele projektu	32
3.4.2 Príprava projektu	32
3.4.3 Realizácia projektu	32
3.4.4 Zhodnotenie prínosu projektu	36
Záver	37
Zoznam príloh	39

ÚVOD

Už akosi tradične sa dejepis označuje ako vyučovací predmet zapadajúci prachom, zastaraný a nepodliehajúci inováciám. Teda jedným slovom pre modernú dobu neatraktívny. Našou osvedčenou pedagogickou skúsenosťou (ďalej len OPS) chceme ukázať, že dejiny a moderný vyučovací prístup idú nielen ruka v ruku, ba dopĺňajú sa. Nová školská reforma priam vyžaduje inovovať zaužívané spôsoby výučby. Preto sme aj my do nášho školského programu implementovali moderné digitálne technológie a projektové vyučovanie.

Hlavným cieľom našich projektov bolo a je zmeniť prístup žiakov k predmetu dejepis, aby ho vnímali ako atraktívny predmet ponúkajúci zážitky a strhujúce príbehy. Ukázať im, že história, to nie je iba memorovanie, to je zážitok. Našimi projektmi chceme žiakov motivovať k samostatnej, bádateľskej práci a kritickému prijímaniu nových informácií. Viest' ich k zdokonaľovaniu zručností v tvorbe projektu a jeho prezentovaní. V neposlednom rade chceme svojimi projektmi dosiahnuť u žiakov zmysel pre tímovú spoluprácu a zlepšovať ich kooperovanie v pracovných skupinách.

V tejto práci podávame opis našej OPS so zavádzaním projektovej metódy do vyučovania dejepisu. Prácu sme rozdelili do troch kapitol. V prvej sme popísali východiská a ciele našej OPS, vymedzili špecifiká cieľovej skupiny, ako aj požadované kompetencie od žiakov i učiteľov pre aplikovanie našej OPS. Obsahom druhej kapitoly je porovnanie klasického vyučovania dejepisu na základnej škole s projektovým vyučovaním v predmete dejepis. V tretej kapitole sme predstavili naše doteraz najúspešnejšie dejepisné projekty. Tejto časti práce sme sa venovali najviac. Každý projekt, ktorý sme v práci ponúkli sme detailne popísali, počnúc cieľmi daného projektu, jeho prípravou, realizáciou i zhodnotením prínosu pre žiakov. Záver práce predstavuje stručné zhodnotenie pozitív a negatív nami predstaveného projektového vyučovania v dejepise.

V práci prezentujeme svoje skúsenosti s projektovým vyučovaním v predmete dejepis. Veríme, že naše skúsenosti a overené prínosy dejepisných projektov motivujú ďalších pedagógov k zavádzaniu projektovej metódy do vyučovania v predmete dejepis.

1 VÝCHODISKÁ A CIELE OPS

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka ako celistvej osobnosti a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu je považovaná tvorba študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích praktikách i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií. Žiaci by mali byť schopní pýtať sa na minulosť a vytvárať si tak postupne vlastný názor. Závažným predpokladom rozvíjania a uplatnenia uvedených cieľových kategórií je i aplikovanie prístupov, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení (Jovankovič et al., 2011).

Dnešné školské reformy si kladú za prioritu premeniť tradičné školstvo, kde hlavnú zložku tvorilo memorovanie, encyklopedické vedomosti a direktívny prístup, na školstvo humánne ponúkajúce priestor pre tvorivosť a slobodu individua. Myslíme si, že vhodnou metódou, ako docieľiť takúto zmenu v edukácii, je začlenenie projektovej metódy do vyučovania.

1.1 Hlavné ciele OPS

V tejto práci chceme učiteľom dejepisu priblížiť našu OPS s tvorbou projektov a ich implementáciou do vyučovania dejepisu. Cieľom práce je predložiť konkrétne projekty s ich detailným popisom, postupom práce a odporúčaniami. Ukázať, ako možno hodiny dejepisu oživiť, vyučovať netradične a tým motivovať žiakov k učeniu sa.

1.2 Špecifiká cieľovej skupiny

Implementácia našej OPS si v niektorých prípadoch vyžaduje adekvátne technické vybavenie školy (pracoviska). Pri kombinovaných projektoch využívajúcich aj moderné technológie potrebuje pedagóg minimálne jednu špecializovanú učebňu. My máme v našej škole vytvorenú špeciálnu multimediálnu učebňu pre dejepis a geografiu. Učebňa obsahuje: interaktívnu tabuľu, dataprojektor, notebook, reproduktory, bezdrôtové pripojenie na internet.

Naša OPS je určená pre:

- **Kategória pedagogických zamestnancov:** učiteľ
- **Podkategória:** učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie
- **Vzdelávacia oblasť:** Človek a spoločnosť
- **Typ školy:** základná škola
- **Ročník:** šiesty a siedmy
- **Vyučovaci predmet:** dejepis
- **Tematické celky:** Obrazy pravekého sveta, Obrazy starovekého sveta, Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline, Obrazy novovekého sveta

Do tejto práce sme vybrali ukážky projektov, ktorých obsahom je najmä učivo siedmeho ročníka. Konkrétne sú to témy národných dejín týkajúce sa Slovanov, Veľkej Moravy a obdobia christianizácie našich predkov – teda príchodu solúnskych bratov Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu. Ďalej sme sa rozhodli predstaviť projektovo spracovanú tému opisujúcu obdobie veľkých objavných plavieb. V práci sme ponúkli aj zaujímavé projekty z učiva šiesteho ročníka dotýkajúce sa obdobia praveku a staroveku. Podrobnejšie sme sa venovali pravekému umeniu a náboženstvu, vybraným témam z dejín starovekého Grécka a Ríma a stavbám patriacim k siedmim starovekým i novým divom sveta.

Naše zameranie sa na témy siedmeho ročníka súvisí aj s navýšenou časovou dotáciou, nakoľko máme v tematickom výchovno-vzdelávacom pláne pre 7. ročník vyčlenených osem hodín na ľubovoľné projektové vyučovanie.

1.3 Požadované kompetencie od žiaka a učiteľa pre OPS

Podľa našej OPS sú pre projektové vyučovanie potrebné nasledovné zručnosti a schopnosti žiakov:

- schopnosť kooperácie v skupine,
- zodpovednosť,
- kreativita (pri tvorbe rekvizít, kulís a ostatných materiálov),
- prezentačné schopnosti a zručnosti,
- základy práce s počítačom, interaktívnou tabuľou a internetom,
- základné až pokročilé znalosti práce s vybranými programami a aplikáciami (kancelársky balík Microsoft Office, Kartičky).

Od učiteľov sú požadované nasledovné zručnosti a schopnosti:

- kreativita,
- nadšenie pre prácu,
- schopnosť rešpektovať rôznorodé osobnosti žiakov,
- vedieť viesť väčšie pracovné skupiny,
- ochota budovať medzipredmetovú spoluprácu,
- pokročilé znalosti práce vybranými programami a aplikáciami (kancelársky balík Microsoft Office, Kartičky, Hot Potatoes),
- základné znalosti úpravy zvuku a videa,
- základné znalosti tvorby a správy webových stránok.

2 POROVNANIE OPS S KLASICKÝM VYUČOVANÍM DEJEPISU

Tradičné vyučovanie predmetu dejepis je značne oklieštené. Pri klasickej výučbe môžeme použiť metódy, ako je výklad, diskusia, rozhovor, či demonštrovať učivo pomocou obrazového materiálu v učebnici, encyklopédii. Na doplnenie učiva môžeme použiť dejepisnú čítanku. Táto forma vyučovania však neprináša dostatočnú motiváciu pre širšie skupiny žiakov. Žiaci potrebujú predkladané informácie vnímať viacerými zmyslami. Najlepšie si zapamätajú veci, ktoré môžu prežiť, či vyskúšať si. Najmä posledná skutočnosť nás viedla k tomu, aby sme do vyučovania dejepisu v našej škole včlenili projekty a projektové vyučovanie. Takáto forma vyučovania sa nám osvedčila a aj samotní žiaci si ju veľmi obľúbili.

Projektové vyučovanie sa od koncepcie tradičného vyučovania líši v niekoľkých základných systémových znakoch:

1. v cieľoch – rešpektovanie jedinečnosti osobnosti dieťaťa.
2. v obsahu – obsah je modifikovateľný, učivo nie je cieľom, ale prostriedkom rozvoja schopností, záujmu, tvorivosti,
3. v postupoch, metódach, formách – rozvíjajú tvorivosť žiakov, dôraz sa kladie na aktivitu a spoluprácu žiakov,
4. v postavení žiaka – žiak má možnosť zasahovať do priebehu vyučovania, využíva sa jeho spontánnosť a nápaditosť, poznatky si osvojuje samostatne, preberá na seba zodpovednosť,
5. v postavení učiteľa – stáva sa facilitátorom vzdelávania,
6. v organizácii vyučovania – integrácia predmetov,
7. v postavení rodičov vo vzťahu ku škole – majú prístup na vyučovanie, je rozvinutá intenzívna spolupráca

(http://kekule.science.upjs.sk/chemia/mvp_net/projektove%20vyucovanie/projektove_vyucovanie/charakteristika.pdf).

2.1 Projektové vyučovanie v predmete dejepis

Projektové vyučovanie je koncepcia, v ktorej je projektová metóda hlavnou metódou vyučovania a využívanie projektov tvorí prevažujúcu časť vyučovania. Projektová metóda je moderný spôsob vyučovania, ktorý zodpovedá všetkým požiadavkám na trvalé hodnoty a rozvoj tvorivých schopností žiakov. Táto metóda je orientovaná na činnosť študenta a na proces jeho aktívneho učenia (Petrašková, 2007).

Projektové vyučovanie patrí medzi vyučovacie koncepcie, ktoré sú charakterizované najvyšším stupňom samostatnosti poznávacej činnosti žiakov. Je chápané ako komplementárny doplnok ku klasickému vyučovaniu, ktorý umožňuje prehĺbovať a rozširovať kvalitu učenia sa a vyučovania. Vychádza z presvedčenia, že obsah vzdelávania získava význam vtedy, ak sa včleňuje do ľudských skúseností, alebo ak sa prežíva pri spoločnej činnosti (Bajtoš, 2003).

Navyše tento spôsob výučby rozvíja u žiakov iniciatívnosť, samostatnosť, tvorivosť, kritické myslenie, schopnosť spolupráce, komunikácie, schopnosť riešiť problémy, hľadať informácie, tvoriť zaujímavé a užitočné materiály, cíbiť prezentačné zručnosti. Pri plánovaní sa učia organizovať si svoju prácu, vypracovať ju, dokončiť, prekonať vznikajúce prekážky, niešť

zodpovednosť. Projektové vyučovanie umožňuje, aby učenie bolo pre žiakov hrou, aby bolo pre nich príjemným a zaujímavým zážitkom (http://kekule.science.upjs.sk/chemia/mvp_net/projektove%20vyucovanie/projektove_vyucovanie/charakteristika.pdf).

Predmet dejepis poskytuje pre takýto spôsob výučby široký priestor. Projektová metóda je aplikovateľná do vyučovania dejepisu v každom ročníku základnej školy.

Pre dobrý projekt je hádam najdôležitejším dobrý nápad. Je dôležité, aby samotný obsah i spôsob realizácie projektu nevyberal len sám učiteľ, ale dovolil na tak strategickom bode participovať aj svojim žiakom. Vybraná téma projektu by mala žiakov zaujímať. Nemá zmysel nútiť žiakov do tém, o ktoré nejavia záujem, sú pre nich neaktraktívne. V takom prípade sa môže stať, že projekt ako taký bude krachovať na nezáujme žiakov participovať na ňom. Dobrý, či inak úspešný projekt by mal byť založený na medzipredmetovej spolupráci. Najdôležitejšou časťou celého projektu je jeho plánovanie. Vytvorenie harmonogramu a presné rozdelenie úloh. V projekte nesmie vládnuť chaos. Každý by mal poznať svoju rolu, pozíciu a jej náplň. Potrebné je dopredu si vytýčiť ciele a vedieť, čo chceme dosiahnuť ako výsledok projektu – predostrieť žiakom projekt celistvo.

3 VYBRANÉ UKÁŽKY PROJEKTOVÉHO VYUČOVANIA V DEJEPISE

V tejto časti našej práce vám prinášame konkrétne príklady a ukážky našich už realizovaných a osvedčených projektov na hodinách dejepisu. Projekty boli zamerané na prehĺbenie poznatkov z histórie so zreteľom na osnovy a štandardy pre základné školy. V projektoch boli využívané aj medzipredmetové vzťahy (geografia, náboženská výchova, hudobná výchova, výtvarná výchova), ktoré neodmysliteľne patria k projektovému vyučovaniu.

3.1 Projekt SLOVANIA

Projekt *Slovania* sme realizovali v školskom roku 2011/2012 so žiakmi siedmeho ročníka. Projekt prebehol v posledný marcový týždeň (rok 2012) a trval dva dni. Aktívne sa na jeho prípravu a realizácii podieľali žiaci VII. A triedy (23 žiakov).

Charakteristika projektu:

- kombinovaný projekt založený na spolupráci žiakov a učiteľky dejepisu,
- z hľadiska miesta realizácie školský projekt prebiehajúci v škole vo vyhradenom čase. Vybraní jednotlivci sa však pripravovali aj doma (učili sa texty scenára).
- z hľadiska počtu žiakov zapojených do projektu je kolektívnym projektom.

3.1.1 Ciele projektu

Projekt bol zameraný na naše najstaršie národné dejiny – na dejiny Slovanov. Za ciele projektu sme si vytýčili:

- predstaviť žiakom našej školy našich predkov, Slovanov a ich dejiny,
- ukázať žiakom životný štýl Slovanov,
- prezentovať najvýznamnejšie udalosti a osobnosti, ktoré výrazne ovplyvnili naše dejiny,
- vytvoriť priestor pre sebarealizáciu žiakov,
- rozvíjať tvorivosť žiakov,
- podporiť rozvoj komunikačných schopností žiakov,
- zlepšiť prezentačné zručnosti žiakov,
- učiť žiakov niešť zodpovednosť za svoju prácu (úlohu),
- viesť žiakov k spolupráci a tolerovaniu názorov a postojov iných,
- spolupráca žiakov a vyučujúcich dejepisu a hudobnej výchovy.

3.1.2 Príprava projektu

Na prípravu projektu sme vyčlenili osem vyučovacích hodín. Počas týchto hodín žiaci pracovali prevažne na príprave kostýmov, rekvizít a kulís pre dramatizáciu, popisujúcu dejiny našich predkov, Slovanov. Žiaci spoločne s vyučujúcou dejepisu tvorili text pre dramatizáciu, nacvičovali jednotlivé scény, vyrábali interaktívne hry obsahujúce informácie o Slovanoch. Spolupracovali s vyučujúcou hudobnej výchovy, ktorá im pomohla vybrať vhodnú hudbu pre dané historické obdobie.

Siedmaci vytvorili video, v ktorom odprezentovali ich predstavu o výrobe slovanskej keramiky. Video bolo súčasťou hlavnej prezentácie sprevádzajúcej dramatizáciu. Na úprave

video a zvukových záznamov participovala vyučujúca dejepisu. Video je zverejnené na tomto odkaze: <http://www.youtube.com/watch?v=0YhUsb9CsA8&feature=youtu.be>

So žiakmi sme komunikovali aj mimo vyučovania prostredníctvom sociálnej siete, kde sme si vytvorili skupinu špeciálne pre tento projekt. Žiaci sa tak mohli poradiť a diskutovať o svojich postupoch. Ako inšpiráciu k práci sme im ponúkli niekoľko internetových odkazov venujúcich sa Slovanom (<http://slovania-vm.wbl.sk/Co-nasiel-GOOGLE-.html>).

V rámci príprav sa žiaci medzi sebou dohodli, že počas výstupu projektu predstavia ostatným žiakom školy aj typické jedlá Slovanov. Vybrali spomedzi seba dobrovoľníkov, ktorí doma v spolupráci s rodičmi pripravili placky, ovsenú kašu a priniesli med.

3.1.3 Realizácia projektu

Výstup projektu *Slovania* prebiehal počas dvoch vyučovacích dní. V prvý deň siedmaci predviedli ostatným žiakom školy dramatizáciu s názvom *Príbeh o Slovanoch a Veľkej Morave*. Výsledkom spoločnej práce učiteľky dejepisu a žiakov bol scenár dokumentujúci dané obdobie. Dramatizácia bola doplnená prezentáciou obsahujúcou okrem obrázkov aj zvukové záznamy a video. Na výstupe projektu sa podieľali len vybraní žiaci siedmeho ročníka (Obrázok 1).

Na začiatku každej hodiny učiteľka privítala skupiny žiakov s vyučujúcimi, predstavila im projekt i jeho zameranie. Pre úplnosť popisu projektu prikladáme scenár dramatizácie doplnený fotografiami.

SCENÁR: PRÍBEH O SLOVANOCH A VEĽKEJ MORAVE

UČITEĽKA: Bez poznania minulosti nemôžeme chápať súčasnosť.

VŠETCI SPOLU: (*vpredú nastúpení*) Rozpovieme vám príbeh našej vlastnej minulosti. O tom odkiaľ sme prišli, kým sme boli a čo sme vykonali. Pozrime si spoločne historický veľkofilm o starých Slovanoch a Veľkej Morave.

Obrázok 1 Žiaci – siedmaci, ktorí účinkovali v dramatizácii *Príbeh o Slovanoch a Veľkej Morave*

Zdroj: súkromný archív

ROZPRÁVAČ 2: Herci predstavujú skutočné historické postavy.

- Rodina Slovanov sedí vo svojom domci.

ROZPRÁVAČ 1: Písal sa rok 375, keď do Európy vpadli bojovní Huni. Na bojové ťaženie ich viedol nik iný ako „Bič boží“ – ATILA (jeho meno prečíta so strachom, nahlas a pozrie sa smerom odkiaľ príde Atila a spol.).

- Bojová družina Hunov stojí v rohu, Atila pred nimi, trochu sa posunú vpred a zavrčia, opäť sa stiahnu.

ROZPRÁVAČ 2: Huni prinútili svojimi pustošivými nájazdmi do pohybu celé vtedajšie obyvateľstvo Európy. (Ukáže na mapu na interaktívnej tabuli) Medzi nimi boli i starí Slovania, ktorí vtedy žili na území ruských stepí, medzi riekami Dneper a Visla. Počas úteku sa rozdelili a jedna skupina sa usadila u nás.

- Slovania sedia pred domom, niečo jedia, vyrábajú keramiku. Jeden zo Slovanov sa postaví a prehovorí.

SLOVAN č. 1: Áno, má pravdu. Huni nás zahnali až sem, na vašu zem. Vzorne sa o ňu staráme – sme dobrými roľníkmi. Najradšej máme strukoviny, obilie, z ktorých varíme chutné kaše. Namiesto chlebička sme piekli mňamky placky. Ak sme dostali chuť na mäsko, tak sme lovili, buď divú zver alebo ryby. Postupne sme začali chovať prasiatka a hydinu.

SLOVAN č. 2: (postaví sa vedľa Slovana č. 1, oprie sa o jeho plece) No áno, áno, ale to naj si nespomenul (žmurkne). My sme milovníci medu (zhlboka sa nadýchne, povie to tak pyšne) – najmä toho tekutého. Hovoríme mu medovina. Aj rímski legáti si na ňom vždy radi pochutnali. Čo sa budeme chváliť, sami sa presvedčte. Ponúknite sa.

- Slovanka sa prejde pomedzi ľudí a ponúkne ich (kaša, placky, med). Pritom rozpráva.

SLOVANKA č. 3: Odlišní od okolitých kmeňov sme boli aj svojou keramikou, ktorú sme vyrábali ručne bez použitia hrnčiarskeho kruhu, a tiež svojimi obydliami (Obrázok 2).

Obrázok 2 Slovanka vyrába keramiku (modelácia z plastelíny). V pozadí maketa slovanského obydlia.

Zdroj: súkromný archív

ROZPRÁVAČ 1: Ich keramika vyzerala približne takto – poprosím kameru o priblíženie. (Video na interaktívnej tabuli.) Ich domovy sa nazývali zemľanky, či zemnice. (Ukazuje na tabuli.) Boli vyhlbené do zeme, mali sedlovú strechu a uprostred nej otvor na dym z ohňa. Dnes by sme ich jednoducho nazvali chatrče.

SLOVAN č. 4: (postaví sa pred ľudí, hovorí sebavedomo) Aj keď vyzeráme mierumilovne, veruže takí nie sme. Naši bojovníci svojich protivníkov mali vo zvyku narážať na kôl. (Na palicu, ktorú má v ruke napichne hlavu bábky.) Boli sme obávaní, až do času kým neprišli ešte obávanejší (odmlčí sa) – AVARI (s odporom a nahlas).

ROZPRÁVAČ 2: Slovania zle znášali svojich krutých susedov Avarov. Chystali proti nim povstanie. Známy díler zbraní SAMO, ktorý pochádzal z Franskej ríše, sa o tom dozvedel a prišiel k Slovanom aj s dodávkou zbraní. Rýchly zvrát okolností urobil zo Sama vodcu Slovanov.

- Medzitým prichádza Samo s batohom plným zbraní a snaží sa ich predat' Slovanom. Rozprávajú sa, keď tu zrazu mu na čelo uväzujú zlatú pásku – symbol moci – urobili z neho vodcu.

SAMO: (postaví sa na čelo skupiny Slovanov, zakričí) Na nich!

- Z kútov učebne sa do boja vyrútiť Avari i Slovania – bitka.

- Strana Avarov padne na zem (porazení).

- Samovi prinesú stoličku ako trón, sadne a keď začne rozprávať, všetci bojovníci si okolo neho posadajú, kľaknú či postavia sa (Obrázok 3).

Obrázok 3 Franský kupec Samo so svojou družinou. V pozadí interaktívna tabuľa s prezentáciou

Zdroj: súkromný archív

SAMO: Vodcom Slovanov som bol 35 rokov. Okrem Avarov som im pomohol poraziť i franského kráľa Dagoberta I. Bolo mi medzi nimi veľmi dobre. (s úsmevom) Za manželky mi dali 12 slovanských žien, s ktorými som mal 22 synov a 15 dcér. Všetko klapalo, až kým som neumrel (smutne). Po mojej smrti sa prvá ríša Slovanov rozpadla.

- *Samo skloní hlavu a všetci spolu v tichosti odídu.*

ROZPRÁVAČ 1: To bolo v roku 658 alebo 659, to sa presne nevie. Vieme však to, že Slovania sa nedokázali spojiť takmer ďalších 200 rokov. Stavali si silné hradiská, z ktorých najmocnejšie ležalo v Nitrave. Dnes toto miesto nazývame Nitra. Sídliť tu knieža Pribina.

- *Pribina vyjde z kúta triedy so svojím pisárom a diktuje mu.*

PRIBINA: Na tomto mieste nech postavia kostol a pošli list do Salzburgu arcibiskupovi, že ho žiadam o vysvätenie chrámu.

- *Žiačka/ žiak sa postaví s maketou kostola.*

ROZPRÁVAČ 2: Bol to práve knieža Pribina, ktorý na našom území postavil vôbec prvý kresťanský kostol. Aby bolo dielo dokonalé, požiadal salzburského arcibiskupa o jeho vysvätenie.

- *Pribina stojí pri kostole, oproti nemu prichádza arcibiskup Adalrád. V rukách pred svojou tvárou nesie rám obrazu.*

PRIBINA: Dlho sme vás očakávali arcibiskup Adalrád.

- *Adalrád vznešene príde k Pribinovi a podá mu rám obrazu ☺.*

ADALRÁD: Podržte na chvíľu. (rázne) Vysväcujem tento kostol za chrám boží. (Prežehná ho so slovami.) V mene Otca, Syna i Ducha Svätého. (Vezme obraz a odíde.) (Obrázok 4)

Obrázok 4 Arcibiskup Adalrád vysväcuje kostol v Nitrave. Vľavo stojí Pribina.

Zdroj: súkromný archív

ROZPRÁVAČ 1: Keďže to vyzerá príliš jednoducho a hladko, skomplikujeme to. Pribina mal nie práve najlepšie vzťahy so svojím susedom, moravským kniežaťom Mojmirom.

- *Pribina aj Mojmír stoja pred tabuľou, špagátom (šnúrkou) urobia okolo seba kruh. Pred vymedzený priestor postavia škatule s názvom ich územia – panstva (Nitrianske kniežatstvo a Moravské kniežatstvo).*

ROZPRÁVAČ 2 : Pribinov osud spečatil rok 833. (*vážne*)

- *Mojmír ukáže prstom na Pribinu – volá ho, ten príde k hranici svojho územia.*

PRIBINA: No čo, čo, čo by si rád.

- *Mojmír vylepí Pribinovi facku, ten padne na kolená zadkom k Mojmírovi. Ten neváha a jednu mu kopne. Pribina (akože) vyletí zo svojho kniežatstva do kopy blata (čierny igelit).*

- *Mojmír z oboch kniežatstiev vytvorí jedno – prepojí šnúrky a dopredu postaví škatuľu s nápisom Veľká Morava. (Hudba „A je to“) Medzitým Pribinovi z blata pomáha syn Kocel' (bude to mať napísané na chrbte) a odvedie ho preč.*

MOJMÍR: A je to! (*rázne, nahlas*) Konečne som vytvoril vlastnú ríšu. (*pomädli si ruky*)

ROZPRÁVAČ 1: Stalo sa tak v roku 833. Mojmír vyhnal Pribinu, privlastnil si jeho územie, pripojil ho k svojmu kniežatstvu a celé ho nazval Veľkou Moravou. Chudák Pribina, skončil až pri Blatenských jazerách, kde si vystaval hrad, ktorý nazval jednoducho Blatnohrad. Teraz sa prenesieme o 30 rokov dopredu. Mojmíra na tróne vystriedal synovec Rastislav. Mediálne slávnym sa stal najmä svojím listom byzantskému cisárovi Michalovi III. Nechcel mať viac hlúpych poddaných a chcel sa nadobro osamostatniť od Franskej ríše. (*krátka pauza*) Sme v roku 862.

RASTISLAV: (*píše/ číta a potom rázne povie*) Zavolajte posla!

POSOL: (*príde a pokloní sa*) Áno, pane.

RASTISLAV: Pôjdeš do Byzancie a tento list spolu s mojím pozdravom odovzdáš cisárovi Michalovi.

- *POSOL prikývne, vezme list a odíde.*

- *Michal III. sedí v kresle (tróne), sluha, ktorý stojí vedľa neho, prehovorí.*

SLUHA: Pane, prišiel posol až z Veľkomoravskej ríše, žiada o prijatie.

MICHAL III.: (*rázne povie*) Nech vstúpi!

POSOL: (*pokľakne pred cisára a hovorí*) Pane, prinášam vám posolstvo a pozdrav od môjho pána, kniežaťa Rastislava. (*podá list cisárovi a postaví sa*)

- *Michal III. si otvorí list a číta, krúti hlavou a vraví (Obrázok 5).*

MICHAL III.: Takže odo mňa žiada učiteľov. Hmmm. (*prekvapene povie*) Vy nemáte písmo? (*hovorí prísne*) Je to horšie, než som si myslel. Silná ríša potrebuje kvalitné školstvo a vzdelaný ľud. Dobré teda, povedz svojmu pánovi, že mu pomôžem. Do roka nech očakáva výpomoc. Pošlem mu vzdelaných bratov zo Solúna.

- *Posol sa odoberie preč.*

Obrázok 5 Cisár Michal III. prijal posla z Veľkej Moravy, číta list od Rastislava

Zdroj: súkromný archív

ROZPRÁVAČ 2: Michal III. teda Rast'ovej prosbe vyhovel a svoj sľub skutočne do roka splnil. Rok 863 natrvalo a hlboko poznačil naše dejiny. *(krátka pauza)* Privítajme Konštantína a Metoda, našich prvých učiteľov.

- *Rastislav víta (3x bozk) pri kostole Konštantína a Metoda. Tí nesú v rukách dary pre Slovanov.*

METOD: V tvojej ríši musíme zriadiť školy, aby sa Slovania stali vzdelanými. Toto je návrh prvej školy Slovanov – Slovanského učilišťa.

- *Metód podáva Rastislavovi papier s nápisom „Slovanské učilište“ tak, aby ho diváci videli.*

KONŠTANTÍN: Vytvoril som pre vás, Slovanov, toto písmo, hlaholiku, aby ste mohli uchovať svoju históriu vlastným písmom a jazykom.

- *Konštantín podáva hlaholiku Rastislavovi (Obrázok 6).*

Obrázok 6 Príchod Konštantína a Metóda na Veľkú Moravu. Rastislav ich víta. Konštantín podáva Rastislavovi hlaholiku.

Zdroj: súkromný archív

ROZPRÁVAČ 1: Solúnski bratia nám priniesli nesmierne dary. Vypočujte si jeden z tých najkrajších.

- Ukážka modlitby „Otče náš“ v starosloviencine.

ROZPRÁVAČ 1: Pôsobenie Konštantína a Metoda na našom území síce zahmlili nasledujúce udalosti, no ich duch vzdelanosti, ktorého nám priniesli, žije v našej histórii a kultúre dodnes.

V dejinách Veľkej Moravy sa odohralo množstvo zaujímavých príbehov, udalostí. Azda za zmienku stojí akýsi rodinný zvyk synovcov mojmírovskej dynastie zrádzať svojich strýkov. Naposledy sa to stalo Rastislavovi. Po zrade jeho synovca bol nepríjemne potrestaný.

- *Dvaja franskí vojaci privedú Rastislava, prinútiť ho padnúť na kolená. Príde ďalší vojak a zakryje ho chrbtom – akože ho oslepí.*

RASTISLAV: (zúfalo kričí) Aaaaaaa, vzali mi svetlo mojich očí.

- *Odtiahnu Rastislava so zvesenou hlavou.*

ROZPRÁVAČ 2: Zradca sa volal Svätopluk. I keď zradou zasadol na kniežací stolec, stal sa najmocnejším veľkomoravským kniežaťom. Bol to bojovník a vládol tvrdou rukou. Z jeho životopisu si priblížime jeho legendárne ponaučenie synom. Mal ich troch – Mojmíra druhého – Svätopluka druhého a Predslava.

- *Po prečítaní mena, každý zo synov predstúpi pred tabuľu a postaví sa vedľa svojho otca, Svätopluka.*

- *V kresle sedí Svätopluk a v ruke drží 3 dokopy zviazané prúty. (Obrázok 7)*

Obrázok 7 Knieža Svätopluk káže svojim synom o sile troch prútov

Zdroj: súkromný archív

SVÄTOPLUK: No poďte sem, vy darebáci! Nepočúvam o vás nič iné, len to, že ste ako tie vrabce. Len samé bitky, nadávky a iné zákernosti si vyvádzate. Vidíte tieto prúty? (*synovia prikývnu, Svätopluk ich rozviaže*) Tak toto ste vy! (*ukazuje po jednom*) Ty, Mojmír, ty, Svätopluk a ty, Predslav. Teraz vás dám dokopy tak akoby by ste mali byť aj ako bratia. (*Svätopluk zviaže prúty*) Pristúp Mojmír, skús ich zlomiť.

- *Mojmír II. sa ich snaží zlomiť, fučí pri tom, no nepodariť sa mu to.*

SVÄTOPLUK: Teraz ty Svätopluk.

- *Svätopluk II. sa ich tiež snaží zlomiť, fučí, no taktiež sa mu to nepodariť.*

SVÄTOPLUK DRUHÝ: Tato, ale veď to sa nedá.

SVÄTOPLUK: Správne, takto sa to nedá. Teraz prúty rozviaž a skús jeden zlomiť.

- *Svätopluk II. vezme jeden do ruky a oboma rukami ho zlomí. Tvári sa šťastne, usmieva sa.*

SVÄTOPLUK: A aké vám z toho plyní ponaučenie synovia moji?

MOJMÍR DRUHÝ: No, že keď sa chceme dobre pobiť, najlepšie s tromi prútmi dohromady.

SVÄTOPLUK: Och, čo som ja komu urobil, že mám tak sprostých synov. (*Krúti hlavou, rukou si chytí čelo*) Dobré ma teraz počúvajte. Ak budete držať spolu, budete si dobrými bratmi, nik vás neporazí. Ak sa však budete naďalej hašteriť, ako to robíte teraz, nepriateľ sa medzi vás ľahko dostane a všetkých vás porazí. Za svojho nástupcu stanovujem Mojmíra, lebo je najstarší. Ty, Svätopluk budeš spravovať Nitravu. A ty, Predslav ... (*zastaví sa, lebo prehovorí Predslav*)

PREDSLAV: Otče môj, ty vieš, že som inej povahy ako moji bratia, vynechaj ma prosím z mocenských povinností. Rozhodol som sa slúžiť Bohu. Nechaj mi v správe jediné jedno hradisko, Preslavburg – Bratislavu.

- *Svätopluk prikývne, zvesí hlavu – umiera.*

ROZPRÁVAČ 1: Stačí jeden pohľad na týchto troch, (*krátka pauza*) vlastne týchto dvoch (*ukáže na nich prstom a povie to posmešne*) a hneď viete, že otcove rady vošli jedným uchom dnu a druhým von. Len čo otec zavrel naveky oči, hneď sa do seba pustili.

- *Bratia sa zapárajúc do seba (štuchajú sa a pod.) dostanú pred tabuľu, začnú sa hádať.*

SVÄTOPLUK DRUHÝ: (*ukazuje prstom na Mojmíra II.*) Ty mi nikdy rozkazovať nebudeš!

MOJMÍR DRUHÝ: Otec jasne povedal, že ja budem vládca a mňa budú všetci počúvať!

- *Medzitým ako sa bratia hašteria sa k nim pomaly zakrádajú Maďari.*

ROZPRÁVAČ 2: Svätopluk mal veru pravdu, nemal práve najmúdrejších synov. (*vážne*) Zatiaľ čo oni sa hádali a útočili proti sebe, nepriateľ ich sledoval. Náčelník Arpád viedol starých Maďarov do Karpatskej kotliny. Znepriatelení bratia mu nahrali do karát.

- *K hašteriacim bratom sa zakrádajú starí Maďari, keď sú už blízko, spustia krik a začne sa bitka.*

- *Slovania padnú porazení na zem.*

- *Arpád sa postaví na čelo svojej družiny a rázne prehovorí.*

ARPÁD: Poraziť týchto rozhádaných a nejednotných Slovanov nebola žiadna drina. Keď sme v roku 907 v bitke pri Bratislave rozdrvili Bavorov, o Slovanoch a Veľkej Morave už nik ani nechyroval. Veľkomoravská ríša bola zničená. Tu, v Karpatskej kotline sa usadím so svojou družinou. Tu bude naša nová vlasť!

- *Rozprávač 1 predstúpi dopredu a za neho si nastúpia všetci účinkujúci.*

ROZPRÁVAČ 1: Toto však nie je úplný koniec našej histórie. Príbeh našich predkov pokračuje ďalej, ale to, to je už iný film.

VŠETCI SPOLU: Ďakujeme vám za pozornosť!

Druhý deň projektu *Slovania* patril interaktívnym hrám (Obrázok 8) – interaktívnym PowerPointovým prezentáciám, interaktívnym cvičeniam a interaktívnym Kartičkám. Všetky tieto materiály vytvorili siedmci pod vedením vyučujúcej dejepisu. Cieľom tohto dňa bolo zopakovať a upevniť si nové informácie, ktoré boli žiakom školy odprezentované predošlý deň počas dramatizácie. Hravé hodiny odmoderovali žiačky 7. ročníka. Hry, ktoré sme použili nájdete na <http://slovania-vm.wbl.sk/Vyskusaj-sa.html>.

Obrázok 8 Piataci počas hrania interaktívnych hier

Zdroj: súkromný archív

3.1.4 Zhodnotenie prínosu projektu

Projekt mal u žiakov i učiteľov školy kladné odozvy. Siedmaci upravili scenár dramatizácie a poňali ho vtipnejším spôsobom. Podľa nás práve týmto štýlom hrania zaujali svojich spolužiakov najviac. Projektu sa zúčastnilo v úlohe pozorovateľov i vedenie školy.

Najväčšie pozitívum nášho projektu vidíme v tom, že sme poskytli žiakom voľnosť v tvorbe textov dramatizácie, ako i v tvorbe samotných kostýmov a rekvizít. Siedmaci si prípravy i samotnú realizáciu užívali a sami sa mnoho naučili. Zároveň nadobudli pocit osobnej dôležitosti pri riadení projektu.

Osvedčila sa nám komunikácia prostredníctvom sociálnej siete, ktorú odporúčame i ostatným pedagógom. Vytvorenie špeciálnej skupiny určenej len pre daný projekt bol veľmi dobrým krokom, ktorý nám uľahčil spoluprácu so žiakmi.

Žiaci 7. ročníka sa aktívne zapojili do týchto častí projektu:

- tvorba kostýmov, rekvizít a kulís (meče, sekery, koruny, stromy, slovanský dom),
- výzdoba učebne,
- tvorba interaktívnych hier,
- tvorba videa,
- organizovanie výstupu projektu (dramatizácia),
- obsluha notebooku, interaktívnej tabule,
- prezentovanie – moderovanie interaktívnych hier,
- obsluha fotoaparátu.

Žiaci 7. ročníka sa pasívne zúčastnili:

- výkladu učiteľky dejepisu s témou dejín Slovanov,

- interaktívnych hier, ktoré vytvorili ich spolužiačky.

Žiaci II. stupňa sa aktívne zapojili do:

- besedy nasledujúcej po odohraní dramatizácie žiakmi 7. ročníka,
- interaktívnych hier.

Žiaci II. stupňa sa pasívne zúčastnili:

- dramatizácie *Príbeh o Slovanoch a Veľkej Morave*.

3.2 Projekt AKO EURÓPA OBJAVILA A DOBYLA SVET

Tento projekt sme realizovali počas školského roka 2010/2011. Na projekte pracovali žiaci 7. ročníka, VII. A a VII. B triedy (49 žiakov). Témou projektu boli námorské objavné plavby, ich význam a dôsledky siahajúce až do dnešnej modernej doby. Projekt prebiehal počas mesiaca marec (rok 2011), pričom tri týždne tvorili prípravy materiálov a jeden týždeň predstavoval výstup ich práce, kedy projekt predstavili žiakom a učiteľom našej základnej školy. Považujeme za potrebné spomenúť, že tento projekt bol úspešným nielen v rámci našej školy, ale uskutočnil sa aj vďaka programu Školy pre budúcnosť Nadácie Orange.

Charakteristika projektu:

- kombinovaný projekt založený na spolupráci žiakov, učiteľky dejepisu a učiteľa geografie,
- z hľadiska miesta realizácie školský projekt prebiehajúci v škole vo vyhradenom čase,
- z hľadiska organizácie vyučovania bol tento projekt realizovaný v rámci príbuzných premetov,
- z hľadiska počtu žiakov zapojených do projektu je kolektívnym projektom (ročníkovým).

3.2.1 Ciele projektu

- Hlavným cieľom projektu bolo predstaviť žiakom našej školy zaujímavým, moderným a interaktívnym spôsobom vybrané obdobie novovekých dejín – obdobie námorských objavných plavieb.
- Precvičiť a upevniť prezentačné a komunikačné schopnosti a zručnosti žiakov.
- Vytvoriť priestor pre sebarealizáciu a kreativitu žiakov.
- Viest' ich ku kritickému spracovávaní nových informácií, bádateľskej práci a samostatnosti.
- Naučiť žiakov pracovať v skupinách a rešpektovať názory iných.
- Ďalším cieľom bolo upevniť medzipredmetové vzťahy a samotnú spoluprácu pedagógov vyučujúcich dejepis a geografiu.

3.2.2 Príprava projektu

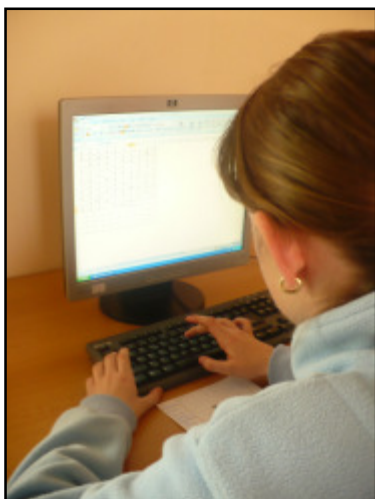
Prípravy na projekt prebiehali tri týždne – šesť vyučovacích hodín dejepisu a dve vyučovacie hodiny geografie. Žiakov sme rozdelili do niekoľkých pracovných skupín:

- skupina zameraná na tvorbu kulís a výzdobu dejepisnej učebne – najpočetnejšia. Žiaci v nej vytvárali z kartónov, výkresov, krepového papiera, farieb na sklo, vodových a temperových farieb: lode – plachetnice, morské živočíchy, exotické rastliny (plodiny) a ďalšie rekvizity k téme objavných plavieb (Obrázok 9).
- skupina, ktorej úlohou bolo tvoriť osemsmerniky, hádanky, šifry, tajničky. V aplikáciách kancelárskeho balíka Microsoft Office – Word a Excel žiaci vytvárali materiály, ktorých obsahom boli témy objavných plavieb (Obrázok 10). S tvorbou geografických šifier žiakom pomáhal učiteľ geografie (Mgr. M. Urban).
- skupina žiakov tvoriacich prezentácie a interaktívne hry. V aplikácii PowerPoint a interaktívnom programe Kartičky žiaci vytvorili rozmanité materiály (Obrázok 11).

Obrázok 9 Skupina žiakov pracujúcich na výzdobe dejepisnej učebne

Zdroj: súkromný archív

Obrázok 10 Žiaci v počítačovej učebni vytvárajú osemsmerniky v aplikačnom programe Excel

Zdroj: súkromný archív

Obrázok 11 Žiaci pracujú na prezentáciách a interaktívnych hrách. Na obrázku vľavo je najaktívnejšia žiačka celej skupiny.

Zdroj: súkromný archív

Počas celej prípravy projektu žiaci pracovali s brožúrou *Ako Európa objavila a dobyla svet*. Brožúru zostavila učiteľka dejepisu (Mgr. Lenka Truchanová). Žiaci v nej našli všetky potrebné informácie (Obrázok 12).

Obrázok 12 Vľavo žiaci VII. A triedy a vpravo žiaci VII. B triedy. V rukách držia brožúru *Ako Európa objavila a dobyla svet*

Zdroj: súkromný archív

3.2.3 Realizácia projektu

Výstup projektu bol rozplánovaný na týždeň, teda päť vyučovacích dní. Ešte počas prípravy projektu žiaci spolu s učiteľkou dejepisu vytvorili harmonogram aktivít a rozvrh pre jednotlivé ročníky.

Prvý deň (pondelok):

- Téma dňa: *Oznámenie začatia projektu*
- Počas prvej vyučovacej hodiny žiaci pripravili nástenku s prvými úlohami pre žiakov školy (Obrázok 13). Úlohy dopĺňali každý deň.

Obrázok 13 Nástenka so súťažnými úlohami pre žiakov školy. Pod nástenkou sú pripravené zadania a škatule pre správne odpovede.

Zdroj: súkromný archív

- V priebehu prestávky po prvej vyučovacej hodine vybraná žiačka predstavila projekt v školskom rozhlase a oboznámila žiakov o úlohách na nástenke.

Obrázok 14 Výzdoba dejepisnej učebne

Zdroj: súkromný archív

Druhý deň (utorok):

- Téma dňa: *Najvýznamnejší objavitelia a ich objavy*
- Na prvej a druhej vyučovacej hodine žiaci pripravovali dejepisnú učebňu – aranžovali výzdobu a prichystali techniku (Obrázok 14). Doplňli súťažné úlohy na nástenke.
- Tretia až šiesta vyučovacia hodina bola vyhradená pre prezentáciu najvýznamnejších objavov a ich objaviteľov. Pri prezentovaní jednotlivých objavov bola použitá PowerPointová prezentácia (Obrázok 15). V závere každej hodiny nasledovala diskusia o informáciách, ktoré zúčastnených žiakov zaujali.
- Sprievodnú prezentáciu a texty nájdete na: <http://www.zamorske-objavy.wbl.sk/O-objavoch.html>

Obrázok 15 Siedmačky predstavujú žiakom školy najvýznamnejšie objavné plavby a slávnych moreplavcov. V pozadí (na interaktívnej tabuli) sprievodná prezentácia.

Zdroj: súkromný archív

Tretí deň (streda):

- Téma dňa: *Prehľad dovezených potravín a živočíchov obdobia zámorských objavov*
- Na prvej vyučovacej hodine žiaci upravili výzdobu učebne, pripravili vzorky potravín – ovocia, zeleniny a korenín (Obrázok 16, vľavo). Prichystali techniku.
- Počas druhej až šiestej vyučovacej hodiny oboznámili žiakov (jednotlivé ročníky) s rastlinami a živočíchmi, ktoré boli dovezené do Európy počas veľkých objavných plavieb (k tomu použili PowerPointovú prezentáciu) a otestovali si svoje chuťové bunky. Každá vyučovacia hodina bola rozdelená na dve časti. V prvej časti sa dozvedeli zaujímavosti o dovezených artikloch a v druhej časti si zasúťažili. Každý ročník si vybral dvoch až troch dobrovoľníkov. Siedmáci im zaviazali oči šatkou. Ich úlohou bolo zistiť, aký druh ovocia, zeleniny, koreniny im siedmáci ponúkli na ochutnávku (Obrázok 16, vpravo).
- Sprievodnú prezentáciu, ako aj texty k téme dovezených potravín a živočíchov nájdete na: <http://www.zamorske-objavy.wbl.sk/Dovezene-rastliny-a-zivocichy.html>

Obrázok 16 Vľavo ukážka vzoriek potravín, ktoré žiaci ochutnávali a hádali, vpravo „najstatočnejší“ žiak, ktorý dokázal ochutnať všetky pripravené vzorky potravín, a tak sa stal celkovým víťazom daného dňa

Zdroj: súkromný archív

Štvrtý deň (štvrtok):

- Téma dňa: Hry s témou zámorských objavov
- Tento deň prebiehal počas prvej až štvrtej vyučovacej hodiny. Skupina žiakov na začiatku prvej hodiny zverejnila nové úlohy na nástenku. Vybraní žiaci 7. ročníka odmoderovali interaktívne hry, ktoré si pripravili pre ostatných žiakov školy (Obrázok 17).
- Cieľom tohto dňa bolo zopakovať a upevniť nové informácie, ktoré boli žiakom školy odprezentované predošlé dva dni.
- Boli použité tieto interaktívne hry: <http://www.zamorske-objavy.wbl.sk/Hry.html>

Obrázok 17 Vybraný žiak plní zadanie interaktívnej hry *Bludisko – pomôž Kolumbovi dostať sa k jeho lodi*

Zdroj: súkromný archív

Obrázok 18 Žiačky 7. ročníka vyhodnocujú správne odpovede na celotýždňové súťažné otázky (osemsmerovky, tajničky, šifry)

Zdroj: súkromný archív

Piaty deň (piatok):

- Téma dňa: Vyhodnotenie projektu
- Počas prvých vyučovacích hodín siedmci vyhodnocovali správne odpovede (Obrázok 18) na súťažné úlohy (podľa kategórií). Výsledky vyhlásili v školskom rozhlase.
- Správne riešenia umiestnili na nástenku.

3.2.4 Zhodnotenie prínosu projektu

Reakcie žiakov, vedenia školy i samotných aktérov (siedmakov) boli veľmi pozitívne. Téma, ako aj jej spracovanie žiakov veľmi zaujali. Siedmci nestíhali tlačiť osemsmernky, hádanky a ostatné úlohy. Siedmci si projekt, najmä jeho posledný týždeň užívali a tešili sa naň. Aj keď pôvodne nebolo plánované zapojenie mladších ročníkov do projektu, pre veľký záujem siedmci ochotne urobili i špeciálne prednášky a hry pre mladších žiakov z I. stupňa ZŠ.

Zaujímavých momentov v tomto projekte bolo naozaj mnoho. Najzábavnejším a zrejme aj na zážitky najbohatším dňom bola streda – tretí deň výstupu projektu. V ankete, ktorú si siedmci po projekte robili, väčšina žiakov označila tento deň za najlepší. Siedmci si v tento deň pripravili pre žiakov školy prednášku spojenú s ochutnávkou ovocia, zeleniny a korenín. Nemenej zábavným dňom bol aj štvrtok, ktorý bol venovaný interaktívnym hrám. Súboj medzi chlapcami a dievčatami mal najväčší úspech.

Za najväčšie pozitívum nášho projektu *Ako Európa objavila a dobyla svet* považujeme fakt, že sa nám touto netradičnou formou výučby podarilo vzbudiť o vybrané historické obdobie záujem u širokej skupiny žiakov.

Negatívom v tomto projekte bola naša voľba zapojiť do projektu oba 7. ročníky. Na projekte tak pracovalo 49 žiakov, ktorých práca sa nám niekedy ťažšie koordinovala. Zo skúsenosti teda odporúčame zapájať do projektov menšie skupiny žiakov, najviac jednu triedu.

Žiaci 7. ročníka sa aktívne zapojili do týchto súčastí projektu:

- tvorba osemsmerniek, hádaniek, tajničiek, šifier, prezentácií a hier,
- výzdoba dejepisnej učebne – prípravy rekvizít, kulís,
- organizovanie výstupu projektu (tvorba harmonogramu), prezentovanie tém,
- obsluha techniky (interaktívnej tabule, notebooku a fotoaparátu),
- vyhodnotenie súťažných zadaní,
- práca na webovej stránke – www.zamorske-objavy.wbl.sk.

Žiaci 7. ročníka sa pasívne zúčastnili na:

- výklade učiteľky dejepisu s témou zámorských objavných plavieb,
- štúdiu vytvorenej brožúry a iných zdrojov,
- prezentáciách svojich prác i prác svojich spolužiakov,
- interaktívnych hrách a ochutnávkach potravín.

Žiaci II. stupňa ZŠ sa aktívne zapojili do:

- besedy nasledujúcej po odprezentovaní hlavnej témy *Najvýznamnejší objavitelia a ich objavy*,
- ochutnávky potravín a korenín,
- interaktívnych hier,

- lúštenia osemsmeroviek, hádaniek a šifier.

Žiaci II. stupňa ZŠ sa pasívne zúčastnili:

- prezentácií o zámorských objavoch, dovezených živočíchoch a rastlinách.

3.3 Projekty z hodín o praveku a staroveku

V šiestom ročníku sme si v tematickom výchovno-vzdelávacom pláne vyčlenili štrnásť hodín pre zaujímavé témy z obdobia praveku a staroveku. Tieto projekty realizujeme každý školský rok. Nami pridané témy projektov sme rozdelili do dvoch častí:

1. *Mytológia a záhady pravekého sveta* – venovali sme sa témam: praveké umenie (venuše, jaskynné maľby, rytiny), praveké náboženstvo (šamanstvo). Časová dotácia pre túto časť bola dve vyučovacie hodiny, z nich jedna predstavovala prezentáciu prác žiakov.
2. *Mytológia a záhady starovekého sveta* – v tejto časti sme žiakom predstavili grécku i rímsku mytológiu (hierarchiu božstiev a najznámejšie mýty). Porozprávali sme im o význame veštiarne v Delfách, i o tom ako prebiehali samotné veštby. Oboznámili sme ich s významnými gréckymi a rímskymi filozofmi, rečníkmi, vynálezcami a mysliteľmi, ich životmi i dielami. Vyrozmávali sme im zaujímavosti z histórie antického Ríma: legendu o založení Ríma, o Sibyle, o Pompejoch i o tzv. tyranoch na rímskom tróne. Podali sme im informácie o starovekých armádach Grécka a Ríma (zbrane, spôsob boja, légie, falangy). Pre túto časť sme vyhradili dvanásť vyučovacích hodín. Dve vyučovacie hodiny boli vyčlenené pre prezentáciu projektov, ktoré žiaci vytvorili.

Charakteristika projektu:

- umelý projekt pripravený vyučujúcou dejepisu, ktorá navrhla témy, zadania,
- z hľadiska miesta realizácie domáci projekt prebiehajúci mimo vyučovania, v domácom prostredí žiakov v ľubovoľnom čase,
- z hľadiska organizácie vyučovania bol tento projekt realizovaný v rámci jedného predmetu – dejepisu,
- z hľadiska počtu žiakov zapojených do projektu je kolektívnym projektom (triednym).

3.3.1 Ciele projektov

- Viest žiakov k samoštúdiu vybraných tém.
- Cibriť prezentačné a komunikačné zručnosti a schopnosti žiakov.
- Rozvíjať u žiakov sebahodnotenie a hodnotenie iných.
- Vytvoriť priestor pre sebarealizáciu a kreativitu žiakov.

3.3.2 Príprava a realizácia projektov

Príprava žiakov pre tento druh projektu spočívala v odprezentovaní tém vyučujúcou dejepisu. Pri výklade spomínaných tém sme vo väčšine prípadoch použili PowerPointové prezentácie a videá dostupné na internetovej stránke www.youtube.com. Na základe týchto informácií si žiaci zvolili jednu tému, ktorú sa rozhodli zaujímavo spracovať. Mohli si vybrať medzi troma

možnosťami (formami) výstupu: PowerPointovou prezentáciou, grafickým znázornením na výkres a vytvorením repliky, napr. stavby. Ich úlohou bolo odovzdať spolu tri projekty (z každej oblasti jeden). Vyberali si z troch oblastí:

- Mytológia a záhady pravekého sveta – praveké umenie a náboženstvo;
- Mytológia a záhady starovekého sveta – grécka mytológia (grécky Olymp), grécki a rímski filozofi (vybrať len jedného), armáda starovekého Grécka, armáda starovekého Ríma, tajomný Vezuv a Pompeje, Sibyla, založenie Ríma, tyrani na rímskom tróne;
- Staroveké a nové divy sveta – (táto oblasť je súčasťou štandardov, nebola pridaná navyše). Žiaci si mohli vybrať jeden z divov, či už staroveký alebo nový.

Šiestaci pracovali na svojich projektoch doma. Ak potrebovali, poradili sa s obsahom i formou svojho projektu s vyučujúcou dejepisu. Počas práce sa riadili pokynmi, s ktorými sme ich vopred oboznámili.

- Prezentácie a výkresy musia obsahovať obrázky a text.
- Výstup projektu by nemal byť príliš rozsiahly (najmä textovo).
- Projekt musí byť zrozumiteľný, výstižný a bez gramatických chýb.
- Obhajoba projektu dôsledne natrénovaná

3.3.3 Prezentácia projektov

Svoje práce žiaci odprezentovali pred celou triedou. Hodnotená bola nielen samotná práca žiaka, ale aj jej prezentovanie. Každého žiaka hodnotila celá trieda. Vyučujúca mala v hodnotení žiaka „právo veta“.

Pre demonštráciu tohto typu projektu sme do tejto práce vybrali nasledujúce projekty:

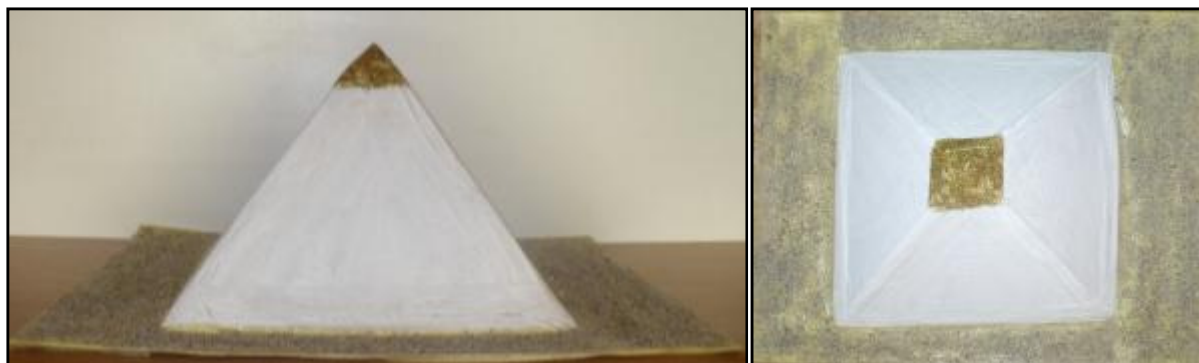
- najlepšie PowerPointové prezentácie (Obrázok 19) sme umiestnili na webovú stránku <http://prace-ziakov.wbl.sk/DEJEPIS.html>

Obrázok 19 Ukážky dvoch najlepších prezentácií (viac prezentácií na webovej stránke)

Zdroj: súkromný archív

- výbornými známami boli ohodnotené tieto repliky divov sveta (Obrázok 20, 21, 22):

Obrázok 20 Žiacky projekt – replika Cheopsovej pyramídy v Gíze

Zdroj: súkromný archív

Obrázok 21 Žiacky projekt – replika stupňovitej pyramídy Chichen Itzá

Zdroj: súkromný archív

Obrázok 22 Žiacke projekty – repliky: projekt A – Maják na ostrove Faros, projekt B – Socha Krista Spasiteľa v Rio de Janeiro, projekt C – replika dórskeho stĺpa

Zdroj: súkromný archív

- výbornými známami boli ohodnotené tieto repliky pravekých venuš (Obrázok 23)

Obrázok 23 Žiacke projekty – repliky pravekých sošiek, tzv. venúš z kvádra (uprostred) a dreva

Zdroj: súkromný archív

3.3.4 Zhodnotenie prínosu projektu

Prvý ročník tohto projektového vyučovania bol najťažší. Postupne sme nedostatky (najmä v pravidlách) doladili. Žiakom sa takáto forma výučby zapáčila. Ako významný motivačný prvok podľa nás na nich pôsobí naše rozhodnutie najlepšie práce zverejňovať, resp. vystaviť na obdiv celej školy. Ďalším motivačným faktorom je fakt, že aj prospechovo slabší žiaci dostanú možnosť vyniknúť a získať tak dobrú známku.

Väčšinou si žiaci vybrali PowerPointové prezentácie ako najjednoduchšiu formu projektu. Vzhľadom k tomu, že šlo o žiakov 6. ročníka, nie všetky prezentácie spĺňali požiadavky projektu v dostatočnej kvalite. Ku klasickej forme spracovania projektu na výkres sa priklonilo tiež značné množstvo žiakov. Najviac si ceníme projekty vypracované ako repliky známych stavieb. Tieto typy projektov podnecujú u žiakov samostatnosť v práci, štúdiu a najmä ich kreativitu a estetické cítenie. Zároveň prezentácia prác tohto typu je najnáročnejšia, nakoľko žiaci musia predstaviť svoje výtvary bez použitia pomocných textov, teda spamäti.

Žiaci 6. ročníka sa aktívne zapojili do:

- tvorby vlastných projektov (prezentácií, výkresov a replík),
- hodnotenia vlastných projektov,
- hodnotenia projektov svojich spolužiakov.

Žiaci 6. ročníka sa pasívne zúčastnili:

- výkladu učiteľky dejepisu k vybraným témam,
- prezentácií projektov svojich spolužiakov.

3.4 Projekt PRÍBEH SOLÚNSKYCH BRATOV

Už niekoľko rokov prebieha na našej škole akcia *Európsky deň rodičov a škôl*. Patrí medzi školské akcie, kde hlavnú úlohu zohráva projektové vyučovanie. Každý ročník akcie zastrešuje iný vyučovací predmet. V školskom roku 2010/2011 bol patrónom projektového dňa dejepis. Ako tému projektov sme vybrali významné osobnosti histórie. Za všetky vám predstavíme projektové spracovanie životopisu solúnskych bratov, Konštantína a Metoda. Tento projekt sme vybrali aj z toho dôvodu, že v tomto školskom roku 2012/2013 si pripomenieme 1150. výročie príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu (rok 2013).

Charakteristika projektu:

- kombinovaný projekt založený na spolupráci žiakov, učiteľky dejepisu a učiteľky náboženskej výchovy
- z hľadiska miesta realizácie školský projekt prebiehajúci v škole vo vyhradenom čase,
- z hľadiska organizácie vyučovania bol tento projekt realizovaný v rámci príbuzných premetov,
- z hľadiska počtu žiakov zapojených do projektu je kolektívnym projektom (triednym).

3.4.1 Ciele projektu

- Oboznámiť širokú skupinu žiakov (všetky ročníky školy) s časťou našej histórie, s obdobím christianizácie našich predkov a so životmi bratov zo Solúna.
- Upevniť vedomosti starších žiakov o dejinách Veľkej Moravy.
- Cvičiť prezentačné a komunikačné zručnosti a schopnosti žiakov.
- Budovať medzipredmetové vzťahy dejepisu, hudobnej a náboženskej výchovy.

3.4.2 Príprava projektu

Projekt *Príbeh solúnskych bratov* si vybrali žiaci IX. B triedy (20 žiakov). Tému sa rozhodli odprezentovať formou dramatizácie. Na prípravu kostýmov, kulís a naučenie sa scenára mali týždeň. Vyučujúca dejepisu (Mgr. L. Truchanová) zostavila scenár dramatizácie. (Text scenára bol zostavený na základe článku PhDr. Martina Lupča.) S modlitbou Otče náš v staroslovienčine pomáhala vyučujúca náboženskej výchovy.

3.4.3 Realizácia projektu

Projektový deň sa realizoval druhý októbrový týždeň v roku 2010. Prvé dve vyučovacie hodiny žiaci všetkých ročníkov školy pripravovali svoje triedy na výstup projektov. Na tretej vyučovacej hodine prebehla prezentácia projektov žiakov z I. stupňa ZŠ. Počas štvrtej a piatej hodiny prezentovali svoje projekty žiaci II. stupňa ZŠ.

Žiaci IX. B triedy sa predstavili s dramatizáciou *Príbeh solúnskych bratov*. Pre lepšiu názornosť prikladáme text scenára.

SCENÁR: PRÍBEH SOLÚNSKYCH BRATOV

Rastislav chodí nespokojne po miestnosti.

Rozprávač: Písal sa rok 862 a veľkomoravskému kniežaťu, Rastislavovi pretiekol pohár trpezlivosti. Slovania boli dlhé roky sužovaní a ohrozovaní Franskou ríšou. V snahe

o nezávislosť Veľkej Moravy od Franskej ríše Rastislav, silný vladyka, spísal žiadosť určenú byzantskému cisárovi Michalovi III.

Rastislav (*držiac listinu v ruke hovorí poslovi*): „Chod' a sprostredkuj byzantskému cisárovi našu prosbu.“

Posol uteká do Byzancie.

Posol (*kľáčiac pred byzantských cisárom*): „Milostivý cisár, Michal III., vypočuj si posolstvo môjho pána, vládcu Moravy, Rastislava.“

Posol otvorí posolstvo (pripravený papier) a číta.

„Hoci ľudia naši sa odvrhli od pohanstva a podľa kresťanského zákona sa držia, učiteľ'a nemáme takého, ktorý by nám v našom jazyku pravú vieru kresťanskú zvestoval, aby sa aj iné krajiny, to vidiac, pripodobnili nám. Teda pošli nám, vladyka, biskupa a učiteľ'a takého. Lebo od nás na všetky strany vždy dobrý zákon vychádza.“

Byzantský cisár (Michal III.) zamyslene počúva.

Michal III.: „Dobre teda, odkáž svojmu pánovi, že jeho prosbe vyhoviem. Nájdem schopných učiteľ'ov a kresťanov pre jeho ľud.“

Rozprávač: Michal III. sa snažil splniť Rastislavovu prosbu čo najlepšie. Hľadal v celej svojej ríši vhodných učiteľ'ov pre Slovanov žijúcich na Veľkej Morave. Našiel ich až v Solúne, v mestečku na severovýchode Grécka, ležiaceho pri pobreží Egejského mora. Bola to byzantská provincia obývaná Slovienmi. Vybraní misionári boli bratia. Starší sa volal Metod a mladší Konštantín, prezývaný filozof.

Záber na dvoch bratov, ako sedia za stolom a čítajú. Prichádza k nim posol a oznamuje im, že ich Michal III. vybral ako misionárov a posíela ich na Veľkú Moravu.

Posol: „Nesiem vám nariadenie nášho cisára – žiada vás o kresťanskú misiu na Veľkej Morave.“

Konštantín s Metodom sa na seba pozerú. Konštantín prehovorí za oboch.

Konštantín: „Dobre teda, poberme sa do Konštantínopolu za naším cisárom.“

Posol vedie dvoch bratov k cisárovi.

Michal III.: „Viem, Filozof, že si ustatý, ale treba ti ta ísť, lebo túto vec nemôže nik iný vykonať ako ty. No, hľa, dary mnohé, prijmi brata svojho, opáta Metoda, a choď, lebo vy ste Soluňania a Soluňania čisto sloviensky rozprávajú.“

Konštantín: „I ustatý som a chorý telom, ale s radosťou pôjdem ta, ak majú písmená pre jazyk svoj.“

Rozprávač: „Konštantín mal v tom čase 36 rokov, Metod niečo vyše 50. Je obdivuhodné, že Metod ako starší brat s pokorou a oddanosťou slúžil a vo všetkom poslúchal svojho mladšieho brata Konštantína. Prv než sa vypravili obidvaja bratia do Veľkomoravskej ríše zostavil Konštantín prvé slovanské písmo – hlaholiku. Týmto činom položil základný kameň slovanskej kultúry a literatúry.“

Konštantín a Metod sedia za stolom obklopení knihami a papiermi. Píšu, čítajú, dohadujú sa.

Konštantín (zdvihne popísaný papier, chytí brata za plece a hovorí): „Toto brat môj bude písmo slovienske. Nazvime ho HLAHOLIKA, lebo v ich reči je „glagol“, či inde „hlahol“ SLOVO. Jeho podstatou sú 3 kresťanské symboly, pozri – kríž (ukazuje písmená), trojuholník a kruh.“

Metod: „Dajme sa do práce, prinesme im Sväté písmo v ich reči a novom písme.“

Metod a Konštantín píšú a čítajú.

Rozprávač: „Rastislav, hneď ako sa dozvedel o ich príchode, nielen on, ale aj obyvateľstvo vyšlo im v ústrety a prijali ich s veľkou cťou. Bratia im ako najväčší dar priniesli Sväté písmo.“

Ľudia (Slovania) nadšene vítajú Konštantína a Metoda, spolu s Rastislavom. Predávajú im knihu.

Rozprávač: „Po príchode na Veľkú Moravu sa bratia zo Solúna pustili do tvrdej práce. Pokračovali v prekladoch bohoslužobných kníh a založili školu, Slovanské učilište, kde sa snažili pozdvihnúť vzdelanosť, kultúru i nábožnosť starých Slovanov.“

Slovanské učilište. Konštantín a Metod rozdávali svojim (nastúpeným) žiakom texty slovanského Otčenáša.

Metod: „Bratia, toto je modlitba nášho Pána vo vašom jazyku. Velebme ho spevom.“

Žiaci spievajú Otčenáš po starosloviensky.

Rozprávač: „Najhlavnejším činom cyrilometodskej misie na Veľkej Morave bolo však zavedenie slovienskeho jazyka do liturgie.“

„V mysli vás možno napadne: Mohli sv. Cyril a Metod sami od seba zaviesť v novej misii slovanskú bohoslužbu? Zaiste nie. Museli mať k tomu povolenie od cirkevnej vrchnosti. Tak sa v roku 867 vybrali do Ríma. V Benátkach ich však zdržalo zhromaždenie biskupov, kňazov

a mníchov, ktorí ich obviňovali z rúhania sa proti svätej liturgii. Konštantín bol nútený obhajovať sloviensku liturgiu. Kronikár píše: „Zišli sa proti nemu biskupi, kňazi i mnísi ako havrani na sokola a hovorili.“

Kňazi sa postavili bratom do cesty. Konštantín s nimi vyjednáva.

Kňazi: „Človeče, povedz nám, prečo si utvoril teraz Slovienom písmená a učíš ich, čo nikto iný predtým nevynašiel, ani apoštoli, ani rímsky pápež, ani Gregor Bohoslovec, ani Hieronym, ani Augustín? My však poznáme len tri jazyky, ktorými sa patrí v knihách sláviť Boha: hebrejský, grécky a latinský.“

Konštantín (bránil a obhajoval sloviensku liturgiu) **odpovedal:** „Či neprichádza dážď od Boha na všetkých rovnako? Či slnko nesvieti na všetkých? Či nedýchame na vzduchu rovnako všetci? Nehanbíte sa len tri jazyky spomínať a nariadiť, aby ostatné národy a kmene boli slepé a hluché?“

Bratia odchádzajú od nepravých duchovných.

Prichádzajú do Ríma k pápežovi. Ten sedí na svojom stolci a počúva argumenty bratov, ktorí obhajujú používanie slovienskej liturgie.

Rozprávač: „Pápež Hadrián II. schválil preklady bohoslužobných kníh do slovienského jazyka a na znak súhlasu ich položil na oltár baziliky Santa Maria Maggiore v Ríme. Počas ročného pobytu v Ríme Konštantín a Metod dali vysvätiť niekoľkých svojich žiakov za kňazov - Gorazda, Klimenta, Angelára a Nauma.“

Všetci menovaní si kľaknú pred pápeža a ten na nich položí ruky a urobí nad nimi kríž.

Konštantínovi na ceste domov príde zle. Metod mu je oporou.

Rozprávač: „Počas cesty domov veľmi chorý Konštantín vstúpil do kláštora a prijal rehoľné meno – Cyril.“

Konštantín leží v posteli.

Konštantín: „Hľa brat, boli sme oba záprahom, čo ťahal jednu brázdou, ja na ornici padám, deň svoj som skončil. Stávam sa služobníkom Božím, prijímam meno Cyril.“

Metod drží Konštantína za ruku a počúva jeho prosbu.

Rozprávač: „Skôr ako zomrel, naliehavo prosil Metoda, aby sa vrátil k Slovienom na Veľkú Moravu a do Panónie a neustával v práci na šírení slovienskej vzdelanosti.“

„Konštantín – Cyril, učiteľ slovienského národa, dokonal 14. februára 869. Jeho brata a ich žiakov čakali nemilé časy. Ich dlhoveký nepriateľ, franský kňaz Wiching zacítil svoju príležitosť.“

Oslava. Svätopluk so svojou družinou robí hluk, je a pije. Metod prichádza a dohovára mu, aby sa správal slušne a hlavne mravne, podľa kresťanských ideálov.

Metod: „Pane, prosím, dbajte na kresťanské ideály. Nezatvárajte slovanské učilište.“

Wiching: „Pane, nepočúvajte ho. Spriada sprisahanie proti vám. Mali by ste ho odohnať. V tej svojej škole učí proti kresťanskej viere.“

Svätopluk sa postaví a rázne povie.

Svätopluk: „Už ťa mám dosť! Teba, aj tvojho neustáleho rečenia! Vykazujem teba aj tvojich žiakov z mojej ríše!“

Sklúčený Metod odchádza. Jeho žiaci idú za ním.

Rozprávač: „Metod ranený na duši intrigami Wichinga a krutosťou Svätopluka ďalej už len v tichosti učí svojich žiakov kresťanskej viere a vzdeláva ich v jazyku i písme.“

Záber na smrteľnú posteľ, umierajúceho Metoda.

Metod: „Drahí moji, už nevládzem. Nadišiel môj čas. Gorazd, brat môj, menujem ťa za svojho nástupcu. Povedieš ďalej kresťanskú misiu.“

ROZPRÁVAČ: „Konštantín a Metod – solúnski bratia, vyslanci a misionári patria aj po mnohých storočiach, vlastne po tisícročí, k veľkým postavám nielen našej, ale aj európskej kultúry, politiky a diplomacie. Už je tomu presne 1150 rokov, čo Konštantín a Metod prišli na naše územie ohlasovať nielen Božie slovo, ale aj kultúru a vzdelanie.“

Všetci herci si nastúpia a poklonia sa.

3.4.4 Zhodnotenie prínosu projektu

Projekt žiakov zaujal. Ich vedomosti o danej téme sme si preverili na hodinách dejepisu. Vytýčené ciele sme splnili.

Nedostatok času spôsoboval žiakom stres. Odporúčame vymedziť pre takýto typ projektu dlhší čas na prípravu, najmä na nácvik textov.

V tomto školskom roku (v 2. polroku) sme sa rozhodli tento projekt – vybranú dramatizáciu zopakovať. Tento raz ju však doplníme hudbou a videom, čo sa nám osvedčilo pri projekte Slovakia.

ZÁVER

V závere našej práce sme sa rozhodli zhrnúť pozitívne a negatívne aspekty nami predstavovaných foriem projektového vyučovania.

Za kladnú stránku našich projektov považujeme ich inovatívnosť, pretože žiakom:

- ponúkajú učenie sa prostredníctvom zážitku, k čomu využívame nielen modernú techniku, ale aj tradičné formy a metódy,
- prehlbujú ich vedomosti z vybraných tém,
- ponechávajú žiakom voľnosť pri tvorbe prezentačných materiálov, čím v nich budujú pocit zodpovednosti za vlastnú prácu,
- žiaci počas nich získavajú pocit „oživovania dejín“,
- vedú ich ku kritickému prístupu k dejinám a ich vysvetľovaniu,
- učia ich navzájom spolupracovať a rešpektovať názory iných,
- ponúkajú im priestor pre vlastnú realizáciu pre nich blízky, moderným spôsobom,
- nabádajú ich ku kreativite a podnecujú v nich umelecké cítenie,
- vedú žiakov k bádateľskej činnosti a samoštúdiu,
- naše projekty podporujú a zlepšujú medzipredmetovú spoluprácu vybraných predmetov,
- veľkou výhodou našich projektov je, že sa do nich môžu zapojiť nielen šikovní a dobre prospeievajúci žiaci, ale aj žiaci so slabšími prospechovými výsledkami.

Ako negatíva projektového vyučovania by sme uviedli:

- časovú náročnosť na prípravu pedagóga i žiakov,
- náročnosť na materiálne zabezpečenie príprav a realizácie projektov,
- problém v systematizácii predkladaných informácií, poznatkov.

Za cieľ práce sme si stanovili predstaviť našu OPS s projektovým vyučovaním v predmete dejepis na základnej škole. Myslíme si, že práca je hodnotným zdrojom inšpirácie i motivácie pre mnohých pedagógov vyučujúcich dejepis na ZŠ. Veríme, že naše dobré skúsenosti ich inšpirujú k tomu, aby aj oni vyskúšali tento zábavný a u žiakov obľúbený spôsob výučby. Veď práve dejepis ponúka nekonečný priestor pre netradičné a inovatívne vyučovanie.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. Bajtoš, J. 2003. Teória a prax didaktiky. EDIS, Žilina. 2003 ISBN 80-8070-130-X
2. Charakteristika projektového vyučovania. [online, cit 2012-10-23]. Dostupné na internete: http://kekule.science.upjs.sk/chemia/mvp_net/projektove%20vyucovanie/projektove_vyucovanie/charakteristika.pdf
3. Jovankovič, S. – Kratochvíl, V. – Mlynarčíková, H. 2011. Štátny vzdelávací program – dejepis – príloha ISCED 2. [online] ŠPÚ v Bratislave, Bratislava. 2011 [cit 2012-10-23]. Dostupné na internete: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/2stzs/isced2/vzdelavacie_oblasti/dejepis_isced2.pdf
4. Lupčo, M. 2007. Duchovné dedičstvo solúnskych bratov. [online, cit 2012-10-28]. Dostupné na internete: <http://www.postoy.sk/node/622>
5. Petrašková, E. 2007. Projektové vyučovanie. Metodicko-pedagogické centrum v Prešove, Prešov. 2007 ISBN 978-80-8045-463-0
6. Turek, I. 2010. Didaktika. Iura Edition, Bratislava. 2010 ISBN 978-80-8078-322-8

ZDROJE OBRÁZKOV: súkromný archív autora

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Vybrané fotografie dokumentujúce realizáciu projektu Slovakia

Príloha 2 Vybrané fotografie dokumentujúce prípravu na projekt Ako Európa objavila a dobyla svet

Príloha 3 Vybrané fotografie dokumentujúce realizáciu projektu Príbeh solúnskych bratov

Príloha 1 Vybrané fotografie dokumentujúce realizáciu projektu *Slovania*

Na obrázku vľavo sa nachádza rekvizita – slovanský dom. Na obrázku vpravo žiaci predstavujú Slovanov sa spolu s Konštatnínom a Metodom modlia Otče náš v staroslovienčine.

Zdroj: súkromný archív

Na fotografiách žiaci predstavujú bojovníkov.

Zdroj: súkromný archív

Príloha 2 Vybrané fotografie dokumentujúce prípravu na projekt *Ako Európa objavila a dobyla svet*

Zdroj: súkromný archív

Príloha 3 Vybrané fotografie dokumentujúce realizáciu projektu *Príbeh solúnskych bratov*

Na fotografii vľavo posol čítajúci prosbu kniežaťa Rastislava. Na fotografii vpravo cisár Michal III.

Zdroj: súkromný archív

Na fotografii vľavo knieža Rastislav víta solúnskych bratov. Na fotografii vpravo oltár baziliky Santa Maria Maggiore v Ríme.

Zdroj: súkromný archív

Na fotografii vľavo hlavní protagonisti – Konštantín a Metod. Na fotografii vpravo pápež Hadrián II. prijíma solúnskych bratov.

Zdroj: súkromný archív